

Sipoonkorven sammalkartoitus 2018

Hydrologia-LIFE (LIFE16NAT/FI/000583)

Terhi Korvenpää

JOHDANTO JA MENETELMÄT

Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä lajistokartoitus raportteineen on toteutettu EU:n LIFE-rahoituksen tuella Hydrologia-LIFE -hankkeessa (LIFE 16NAT/FI/000583). Kartoituksen tarkoitus oli tuottaa sellaista lajeihin liittyviä taustatietoa, jota pystyttäisiin käyttämään hyödyksi Natura2000-alueisiin kuuluvan ja LIFE-hankkeessa ennallistettavaksi aiotun suon ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa. Kartoitustuloksia pystytään käyttämään myös jatkossa hyväksi alueen lajiston seuraamisessa ja turvaamisessa.

Kartoituskohteet ja -menetelmät

Kartoituskohteena oli Uudellamaalla, Sipoon ja Vantaan kuntien alueella sijaitseva Sipoonkorven kansallispuisto, ja sen Natura 2000-verkoston kuuluva alue (FI0100066). Sipoonkorpi on hyvin laaja-alainen (1267 ha) metsäinen, soinen ja kallioinen luontokokonaisuus, jonka metsiä ja suoalueita pyritään palauttamaan kohti luonnontilaa Hydrologia Life -hankkeessa.

Sipoonkorven lajistokartoitus tehtiin Metsähallituksen sammalkartoitusohjeen mukaisella TPS-kartoitusmenetelmällä, joka sopii sammalten lisäksi myös putkilokasvien kartoittamiseen. Tässä TPS-suunnitelman taustatiedoksi tehtävässä kartoituksessa laajemmasta kohdealueesta kartoitetaan lajistoa tarkemmin vain suoraan toimenpiteiden kohteina olevat toimenpidekuviot, tai toimenpiteiden välittömillä vaikutusalueilla sijaitsevat kuviot. TPS-kartoitusmenetelmän kohdelajeina ovat aina valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset, silmälläpidettävät, rauhoitetut, harvinaiset ja puutteellisesti tunnetut sammat. Näin kaikki kartoituksessa havaitut huomionarvoiset lajit pystytään ottamaan huomioon ennallistamistöitä suunnitellessa, joko vähintään olemassa olevat esiintymät turvaten, tai jopa niiden elinoloja parantaen.

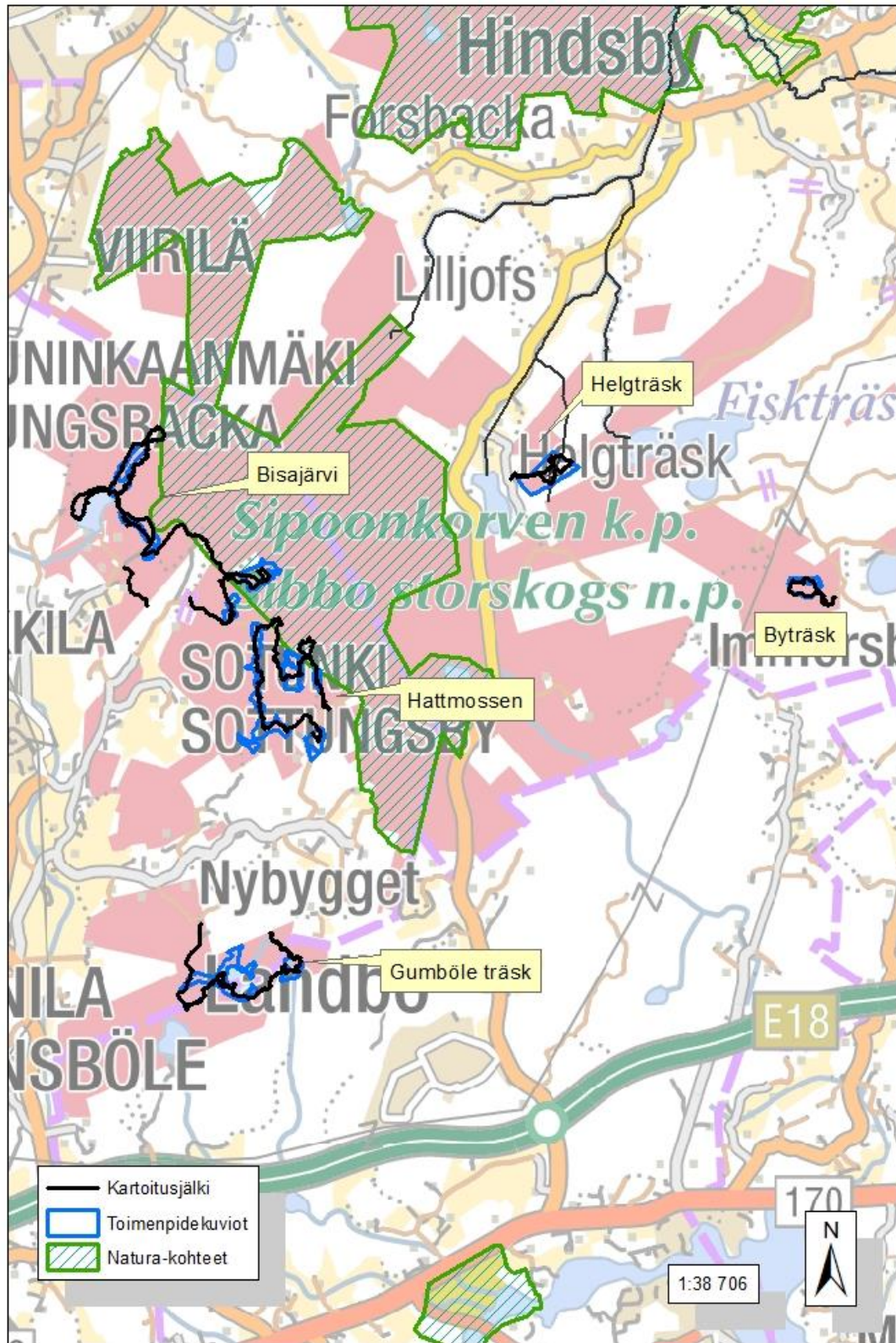
TPS-kartoituksen metodeihin kuuluu, että maastossa kuljettu kartoitusreitti tallennetaan kunakin kartoituspäivänä GPS-paikantimella kartoitusjäljeksi. Näin voidaan myöhemmin saada helposti selville millä alueella kartoittaja on kulkenut lajistoa havainnoiden. Myös kaikkien kartoituksen kohteena olevien lajien havaintopaikat tallennetaan aina GPS-paikantimeen pistemäisinä havaintopaikkoina. Laaja-alaisista lajiesiintymistä havaintopisteitä saattaa kertyä useita, sillä uusi havaintopiste otetaan aina, mikäli pisteiden välillä on etäisyyttä yli 10 m. Pienemmistä lajiesiintymistä pisteitä otetaan vain yksi, ja se yleensä sijaitsee lajiesiintymän keskiosassa. Havaituista lajeista kirjataan muistiin aina myös paljon taustatietoa mm. lajin elinympäristöstä, esiintymään liittyvistä muista tärkeistä tiedoista.

Osan kartoitettavista sammallajeista pystyy tunnistamaan maastossa varmasti, mutta vaikeasti tunnistettavista kohdelajeista, tai niiksi epäilyistä sammallajeista, kerätään aina keruupusseihin näytteitä mukaan otettavaksi. Näytepusseihin päätyneiden lajien tunnistus tehdään myöhemmin toimistolla mikroskoopin ääressä. Näytteet usein myös museoidaan, jotta lajin esiintyminen kartoituskohteella voidaan myöhemmin verifioida, sillä kokeneillekin sammaltuntijoille sattuu silloin tällöin tunnistusvirheitä, ja lajien taksonomiakin muuttuu ajan kuluessa. Näytteiden avulla kartoitusalueella elävä laji voidaan tunnistaa jatkossakin ilman tarkastuskäyntiä paikan päällä maastossa. Putkilokasvit pystytään tunnistamaan käytännössä aina maastossa, eikä niistä useimmiten kerätä näytteitä kuin satunnaisesti. Myös kaikkien maastosta kerättyjen näytteiden keruupaikat tallennetaan tietenkin aina GPS-paikantimeen siltä varalta, että kerätty laji on kohdelaji, ja sen tarkemmat kasvupaikkatiedot ovat tarpeen jatkotoimenpiteitä suunniteltaessa.

Sipoonkorvessa kartoitettiin tarkemmin ne ennallistettaviksi ehdotetut toimenpidekuviot lähialueineen, jotka olisivat mahdollisia TPS-kartoitettavan kohdelajiston kasvupaikkoja. Muut osat jätettiin kartoittamatta kartoitukseen rajatun työajan ja valitun menetelmän vuoksi, mutta lajeja havainnoitiin tietenkin myös kartoitettavien kohteiden välillä siirryttäessä. Alustavat kartoituskohteet olivat levittäytyneet laajalle alalle, eikä niistä lopulta tutkittu tarkemmin kuin pieni osa. Useilta ennallistettavaksi aiotuilta kuviolta huomasi jo kuvion reunalle kävellessä, ettei kuviolta tulisi löytymään huomionarvoista lajistoa. Sipoonkorven sammalkartoitukset pyrittiin hoitamaan mahdollisimman tehokkaasti, ja maastossa päiväkohtaiset kartoitustuntimäärät olivat n. 8 tuntia. Alueen toimenpidekuvioiden kartoitus vei yhteensä neljä maastopäivää, ja se toteutettiin 16.-19.9.2019. Yhteensä kohteilla käytettiin tehokasta kartoitusaikaa n. 30 tuntia.

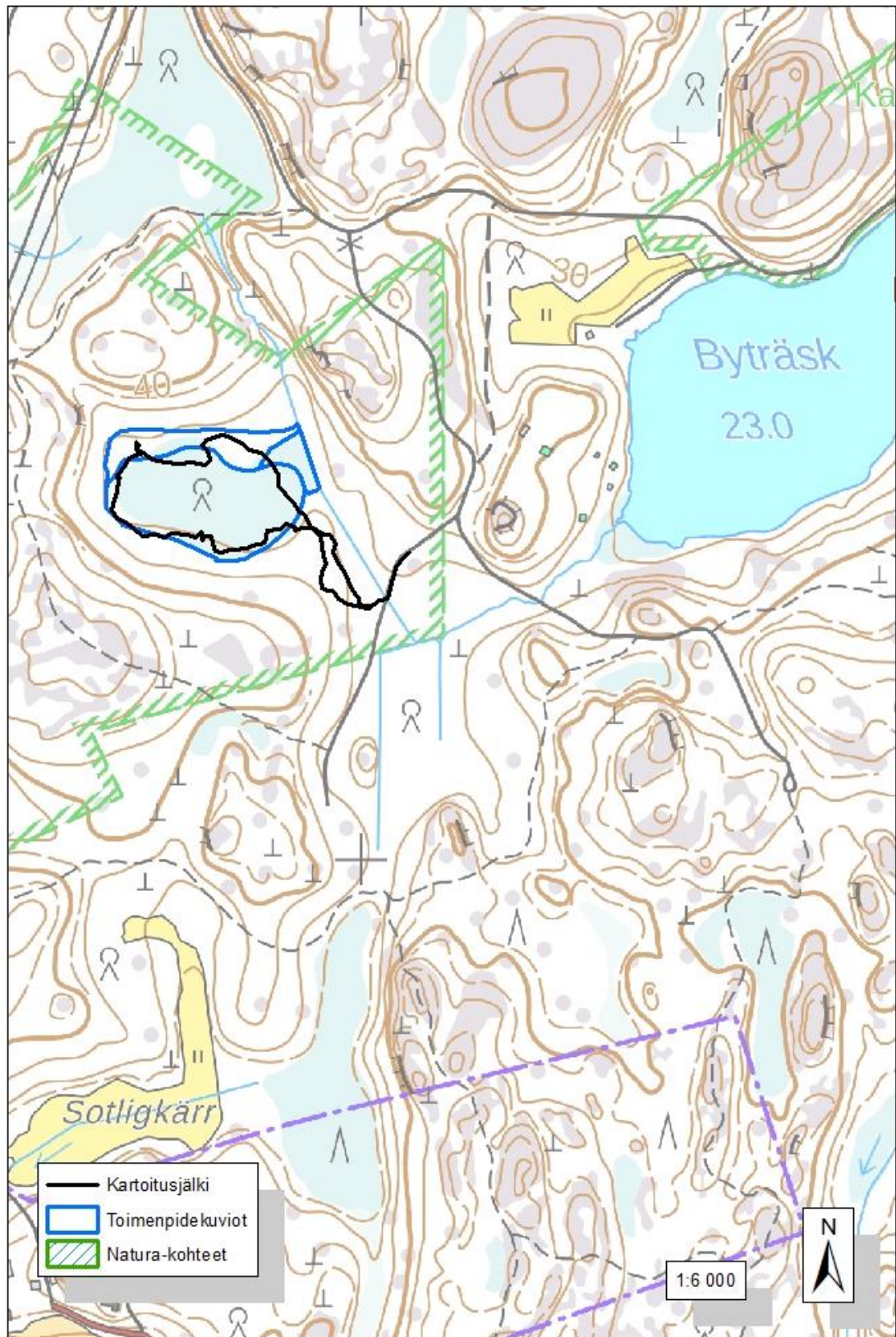
Sipoonkorven toimenpidekuviot sekä kartoituksesta tallennettu kartoittajan kulkureitti eli kartoitusjälki, ja siten lopullinen kartoitusalue näkyvät kuvissa 1-5. Reitti ja lajihavainnot tallennetaan ympäristöhallinnon yhteiskäytössä olevaan LajiGIS -paikkatietojärjestelmään, josta kartoitustuloksia voi tarkastella myöhemminkin.

Tässä raportissa on lajeista käytetty tuoreimman uhanalaisuusarvioinnin mukaista uhanalaisuusluokitusta (2019). Maastokartoituksesta ja sen suunnittelemisesta, näytteiden mikroskoopilla tapahtuneesta lajinmäärityksestä ja raportoinnista vastaa suojelubiologi Terhi Korvenpää Metsähallituksen Rannikon luontopalveluista. Raportin kartat on tehnyt suunnittelija Timo Kypärä Järvisuomen luontopalveluista.

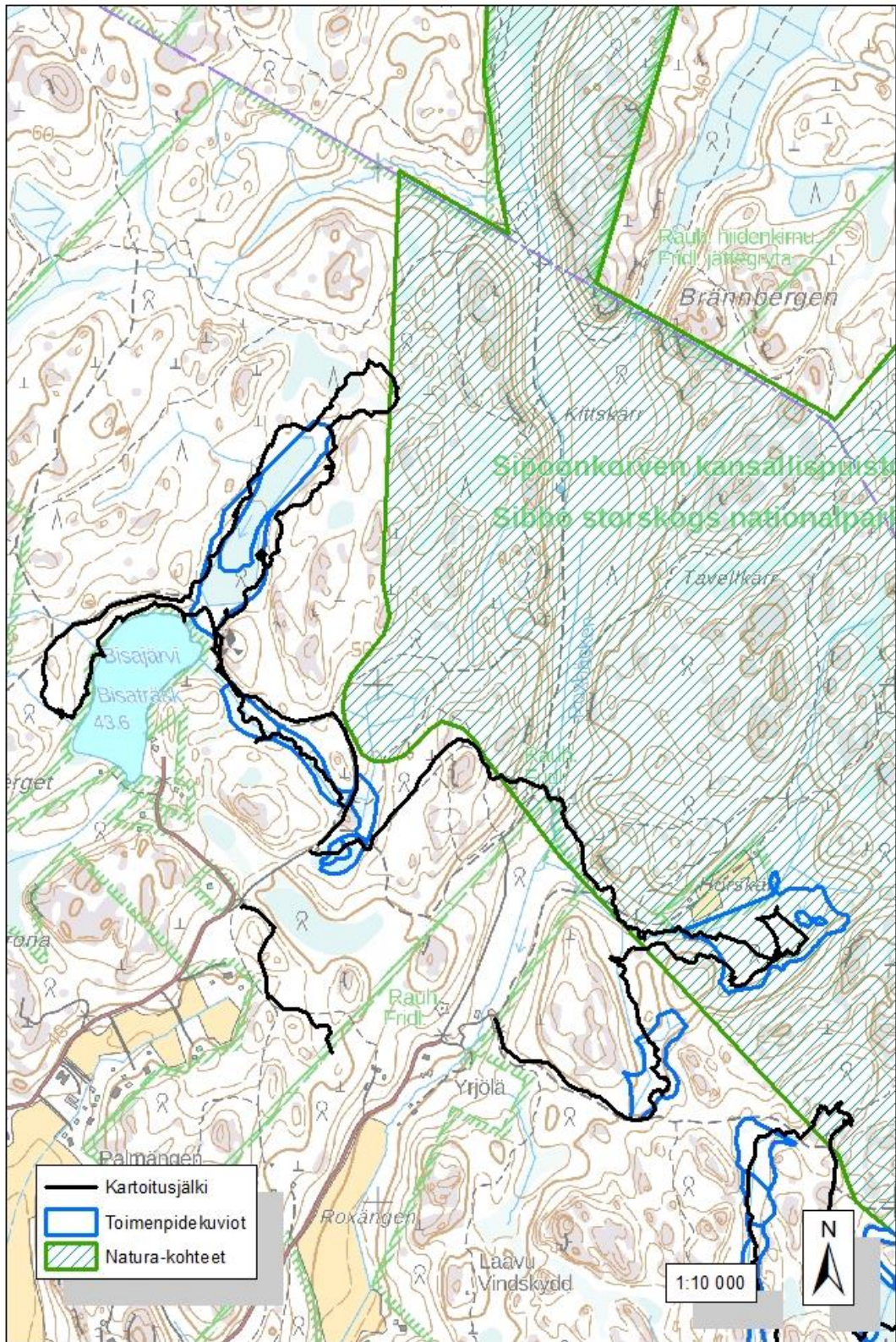
Lajien havaintopaikkatiedot sisältävät viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisia salassa pidettäviä tietoja uhanalaisista eläin- ja kasvilajeista (24 §:n 1 momentin 14 kohta). © Metsähallitus ja ympäristöhallinto 2021. Pohjakartat: © Karttatekkeskus, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 2021

Kuva 2. Sipoonkorven kartoituskohteiden sijainnit.

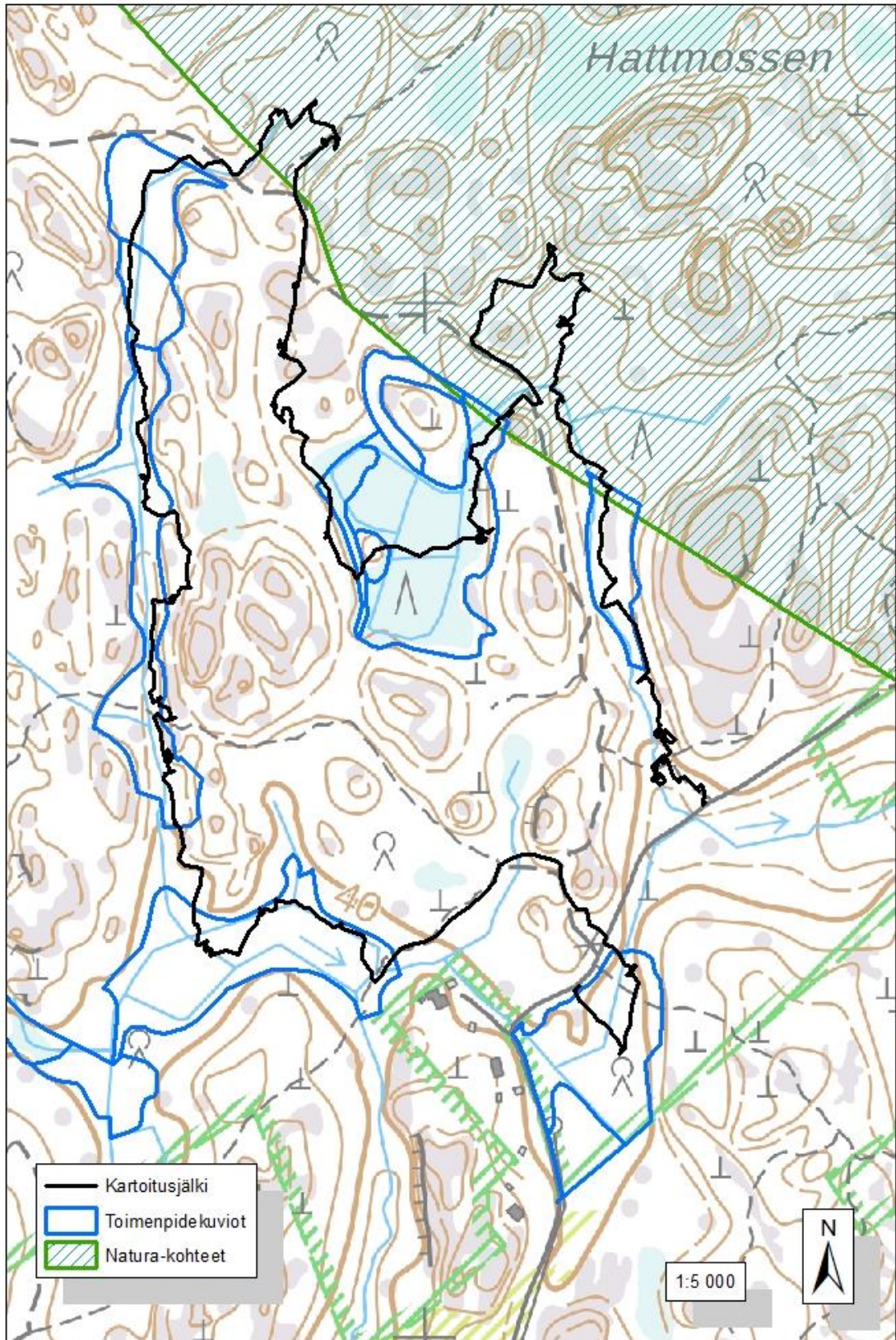
Lajien havaintopaikkatiedot sisältävät viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisia salassa pidettäviä tietoja uhanalaisista eläin- ja kasvilajeista (24 §:n 1 momentin 14 kohta). © Metsähallitus ja ympäristöhallinto 2021. Pohjakartat © Kartakeskus, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 2021

Kuva 2. Sipoonkorpi, Byträsk, ennallistettavat suokuviot eli toimenpidekuviot ja kartoitusjälki.

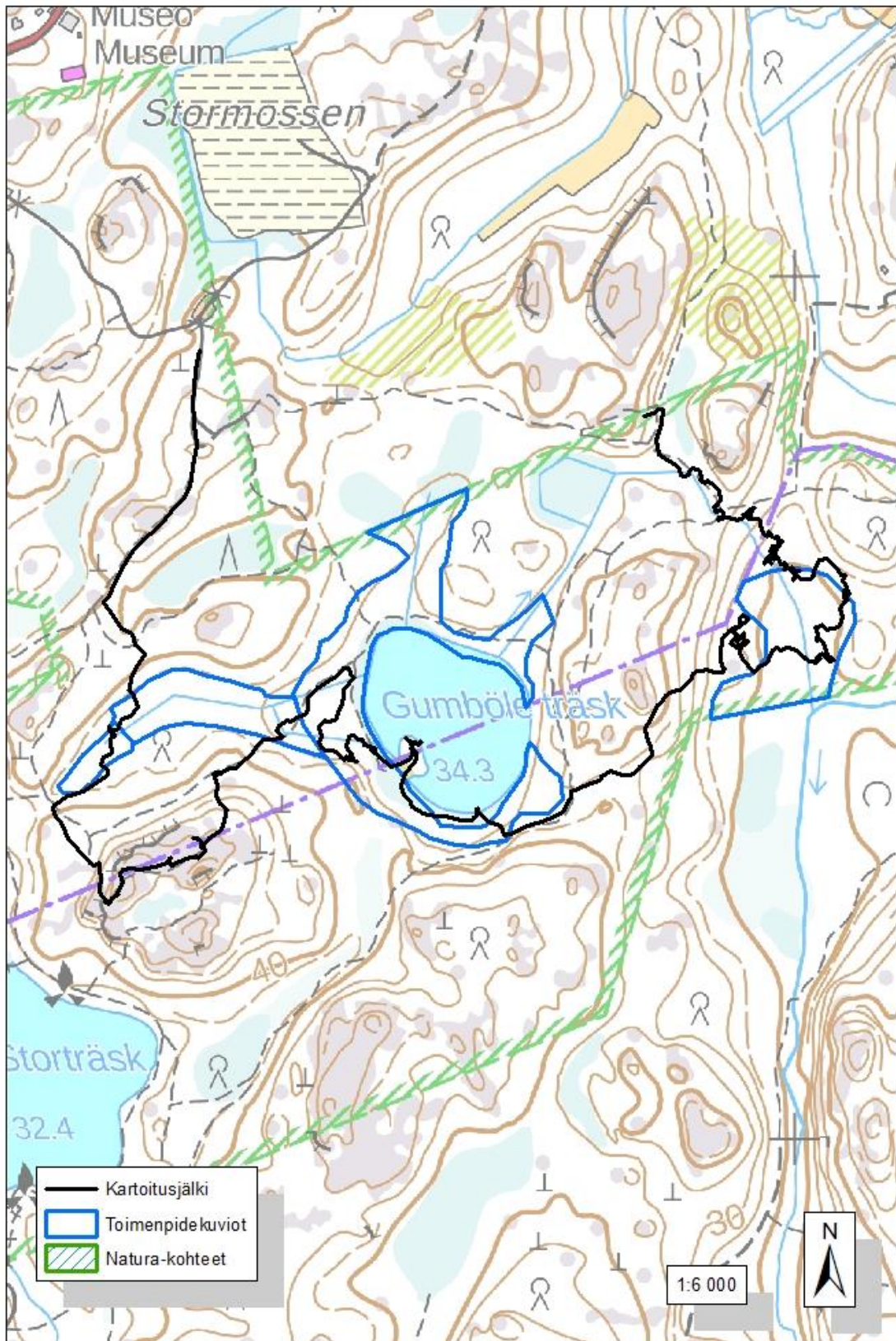

Lajien havaintopaikkatiedot sisältävät viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisia salassa pidettäviä tietoja uhanalaisista eläin- ja kasvilajeista (24 §:n 1 momentin 14 kohta). © Metsähallitus ja ympäristöhallinto 2021. Pohjakartat: © Karttatekus, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 2021

Kuva 3. Sipoonkorpi, Bisajärvi, ennallistettavat suokuviot eli toimenpidekuviot ja kartoitusjälki.

Kuva 4. Sipoonkorpi, Hattmossen, ennallistettavat suokuviot eli toimenpidekuviot ja kartoitusjälki.

Lajien havaintopaikkatiedot sisältävät viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisia salassa pidettäviä tietoja uhanalaisista eläin- ja kasvilajeista (24 §:n 1 momentin 14 kohta). © Metsähallitus ja ympäristöhallinto 2021. Pohjakartat © Karttokeskus, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 2021

Kuva 5. Sipoonkorpi, Gumböleträsk, ennallistettavat suokuviot eli toimenpidekuviot ja kartoitusjälki.

Lajien havaintopaikkatiedot sisältävät viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisia salassa pidettäviä tietoja uhanalaisista eläin- ja kasvilajeista (24 §:n 1 momentin 14 kohta). © Metsähallitus ja ympäristöhallinto 2021. Pohjakartat: © Kartakeskus, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 2021

Kuva 6. Sipoonkorpi, Helgträsk, ennallistettavat suokuviot eli toimenpidekuviot ja kartoitusjälki.

TULOKSET

Lajihavainnot

Kartoituksessa havaittiin hyvin vähän uhanalaisia tai huomionarvoisia lajeja, ja parhaimmat lajiesiintymät tavattiin ennallistettavien suoalueiden ulkopuolelta. Koko alueen tärkein kohde oli Gumböleträskin koillispuolella sijaitseva pienialainen pienilmastoltaan kostea purolaakso, jonka lävitse ja osin vierellä kulki ulkoilupolku. Tältä alueelta löytyi useita korpohohtosammalen (*Herzogiella turfacea*) ja kantokorvasammalen (*Lioclaena lanceolata*) esiintymiä. Kaikki esiintymät olivat jo entuudestaan tiedossa, ja niiden tiedot olivat suht tuoreet. Itse ennallistettavilla alueilla ja niiden välisillä alueilla puusto oli talousmetsämäistä, ja alueilla oli hyvin vähän lahoppuuta, joten huomionarvoista lahoppulajistoa ei juurikaan löytynyt. Rakkosammalta löytyi niukalti Gumböleträskin länsipuolelta, samoin Byträskin länsipuolelta ennallistettavalta pieneltä rämeeltä. Lahokaviosammalen (*Buxbaumia viridis*) itiöpesäkkeen periä havaittiin Gumböleträskin länsipuoliselta alueelta.

Taulukko 1. Kartoituskohteen merkittävimmät lajihavainnot.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Havainnot kpl
<i>Buxbaumia viridis</i>	lahokaviosammal	EN	1
<i>Herzogiella turfacea</i>	korpohohtosammal	VU	2
<i>Lioclaena lanceolata</i>	kantokorvasammal	NT	4
<i>Nowellia curvifolia</i>	rakkosammal	NT	3

HOITO YM. SUOSITUKSET

Korpohohto- ja kantokorvasammaleesiintymät havaittiin hyvin vilkkaasti ulkoillun polun lähimaastosta. Polku risteyksineen on levinnyt alueella todella laajaksi, ja uhkaa lähimpänä sitä sijaitsevia lajiesiintymiä. Polkujen risteyskohta on rajattava maastossa niin, etteivät ulkoilijat levittäydy puronotkossa niin laajalle, kuin he nykyään levittäytyvät, ja jotta jo tuhoutuneen noro/purolaakson osa voisi palautua kasvustoltaan ylävirran kaltaiseksi.

LIFE-hankkeessa on tarkoitus ennallistaa alueen soita palauttamalla niiden hydrologia entisen kaltaiseksi ojitusten jälkeen. Ojitetuilla alueilla ei havaittu harvinaisia tahi uhanalaisia lajeja, joten oijen täyttäminen ei vaikuta negatiivisesti havaittuihin lajistoarvoihin.